

۱۴۱۵۳۸

شنود غیر مجاز و رویه قضایی جرایم رایانه‌ای

مؤلفان:

دکتر مسعود حسا زندی - مریم مشتاقی

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه : زندی، محمدرضا
 عنوان و نام پدیدآور : شنود غیر مجاز و رویه قضایی جرایم رایانه ای
 مشخصات نشر : تهران: مجد، ۱۳۹۴.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۳۵۸-۵
 وضعیت فهرست نویسی : فیپای مختصر
 یادداشت : فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی:
<http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است
 شناسه افزوده : مشتاقی، مریم
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۸۲۱۰

هرگونه کثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
 موارد تخلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

شرد غیر مجاز و رویه قضایی جرایم رایانه ای

رافان دکتر محمد رضا زندی - مریم مشتاقی

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۲، تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ، محفظه و منحصر «مجد» است.

دفتر مرکزی:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان وحید نظاری و ۱۲ فروردین پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۹۵۰۳۲ - ۶۶۴۹۵۰۳۱

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۳۵۸-۵

ISBN: 978-600-193-358-5

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم، تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹
 شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (متری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۷، تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.ir

E-mail: majdlaw92@gmail.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۰۲۱۶۶۴۹۰۹۹۸
 فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید مبرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می شود.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۳
فصل اول: شنود غیر مجاز در فضای سنتی.....	۱۷
درآمد.....	۱۹
بخش اول: تبیین جرم شنود غیرمجاز سنتی و گستره آن.....	۲۰
۱-۱-۱- پیشینه و مفهوم شناسی شنود غیرمجاز سنتی.....	۲۰
۱-۱-۱-۱- پیشینه شنود غیرمجاز سنتی.....	۲۰
۱-۱-۱-۲- مفهوم شنود غیرمجاز و مجاز سنتی.....	۲۴
۱-۱-۲-۱- مفهوم شنود غیرمجاز سنتی.....	۲۵
۱-۱-۲-۲- مفهوم شنود مجاز سنتی.....	۲۶
۱-۱-۲-۳- جرم شنود غیرمجاز سنتی.....	۲۹
۱-۱-۲-۳-۱- رکن قانونی.....	۲۹
۱-۱-۲-۳-۲- رکن مادی.....	۳۱
۱-۱-۲-۳-۳- موضوع جرم.....	۳۱
۱-۱-۲-۳-۴- رکن مجرم.....	۳۲
۱-۱-۲-۳-۵- رفتار مجرم.....	۳۳
۱-۱-۲-۳-۶- وسیله ارتکاب جرم.....	۳۴
۱-۱-۲-۳-۷- نتیجه مجرمانه.....	۳۴
۱-۱-۲-۳-۸- رکن معنوی.....	۳۵
۱-۱-۲-۳-۹- سوء نیت عام.....	۳۵
۱-۱-۲-۳-۱۰- سوء نیت خاص.....	۳۶
۱-۱-۲-۳-۱۱- اقسام جرم شنود غیرمجاز سنتی.....	۳۷
۱-۱-۲-۳-۱۲- شنود از طریق تلفن های ثابت.....	۳۸
۱-۱-۲-۳-۱۳- شنود از طریق شبکه های تلفن همراه و سلولی.....	۳۹
۱-۱-۲-۳-۱۴- شنود از طریق صندوق پست صوتی.....	۴۳
بخش دوم: سیاست کیفری در برابر شنود غیرمجاز سنتی.....	۴۶
۱-۲-۱- پاسخ های کیفری در قوانین و اسناد بین المللی.....	۴۶
۱-۲-۱-۱- اعلامیه جهانی حقوق بشر.....	۴۶
۱-۲-۱-۲- میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی.....	۴۷
۱-۲-۱-۳- اعلامیه اسلامی حقوق بشر.....	۴۹
۱-۲-۱-۴- کنگره حقوقدانان در استکهلم.....	۵۰

- ۵۱-۱-۲-۵- اتحادیه بین‌المللی ارتباطات از راه دور ۵۱
- ۵۲-۲-۲-۱- پاسخ‌های کیفری در قوانین و آیین‌نامه‌های داخلی ۵۲
- ۵۳-۱-۲-۲-۱- قانون اساسی ۵۳
- ۵۴-۲-۲-۲-۱- قانون مجازات اسلامی (بخش تعزیرات) ۵۴
- ۵۵-۳-۲-۲-۱- قانون استفاده از بی‌سیم‌های اختصاصی و غیر حرفه ای ۵۵
- ۵۷-۴-۲-۲-۱- قانون آیین دادرسی کیفری ۵۷
- ۶۱-۵-۲-۲-۱- قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات ۶۱
- ۶۲-۳-۲-۱- پاسخ‌های کیفری در آیین قوانین برخی از کشورها ۶۲
- ۶۲-۱-۳-۲-۱- کشورهای اروپایی ۶۲
- ۶۲-۱-۱-۳-۲-۱- شنود غیرمجاز در قانون فرانسه ۶۲
- ۶۴-۲-۱-۳-۲-۱- شنود غیرمجاز در قانون آلمان ۶۴
- ۶۵-۲-۱-۲-۲-۱- شنود غیرمجاز در قانون سوئیس ۶۵
- ۶۸-۲-۳-۲-۱- شنود غیرمجاز در قانون آسیای ۶۸
- ۶۸-۲-۳-۲-۱- شنود غیرمجاز در قانون ترکیه ۶۸
- ۶۹-۲-۲-۳-۲-۱- شنود غیرمجاز در قانون مالزی ۶۹
- ۷۰-۳-۲-۳-۲-۱- شنود غیرمجاز در قانون روسیه ۷۰

- ۷۳- فصل دوم: شنود غیر مجاز در فضای سایبری ۷۳
- ۷۵- درآمد ۷۵
- ۷۷- بخش اول: تبیین جرم شنود غیرمجاز سایبری و مجرمین آن ۷۷
- ۷۷-۱-۱-۲- پیشینه و مفهوم شناسی شنود غیرمجاز سایبری ۷۷
- ۷۷-۱-۱-۱-۲- پیشینه شنود غیرمجاز سایبری ۷۷
- ۷۸-۲-۱-۱-۲- مفهوم شنود غیرمجاز و مجاز سایبری ۷۸
- ۸۱-۱-۲-۱-۱-۲- مفهوم شنود غیرمجاز سایبری ۸۱
- ۸۵-۲-۲-۱-۱-۲- مفهوم شنود مجاز سایبری ۸۵
- ۸۶-۲-۱-۲- ارکان جرم شنود غیرمجاز سایبری ۸۶
- ۸۶-۱-۲-۱-۲- رکن قانونی ۸۶
- ۸۸-۲-۲-۱-۲- رکن مادی ۸۸
- ۸۸-۱-۲-۲-۱-۲- موضوع جرم ۸۸
- ۸۹-۲-۲-۲-۱-۲- مرتکب جرم ۸۹
- ۹۱-۳-۲-۲-۱-۲- رفتار مجرمانه ۹۱
- ۹۲-۴-۲-۲-۱-۲- وسیله ارتکاب جرم ۹۲
- ۹۳-۵-۲-۲-۱-۲- نتیجه مجرمانه ۹۳

فصل سوم: رویه قضایی دادگاه‌های عمومی جزایی تهران در جرایم

رایانه‌ای	۱۲۳
انتشار آثار مستهجن از طریق سامانه‌های رایانه‌ای	۱۲۵
دسترسی غیرمجاز به سیستم اطلاعات مشترکین وایمکس به قید اخذ وجه	۱۲۵
دسترسی غیرمجاز به ایمیل شاکی (و هک آن)	۱۲۶
تحصیل منفعت از طریق تبلیغ غیرمجاز در سامانه یارانه‌ای	۱۲۷
کلاهبرداری رایانه‌ای	۱۲۸
برداشت غیرمجاز وجه از طریق سامانه‌ی رایانه‌ای (کلاهبرداری رایانه‌ای)	۱۲۸
کلاهبرداری مرتبط با رایانه	۱۲۹
کلاهبرداری مرتبط با رایانه	۱۳۰
کلاهبرداری در بستر مبادلات الکترونیکی	۱۳۱
کلاهبرداری الکترونیکی (موضوع ماده ۶۷ قانون تجارت الکترونیک)	۱۳۲
معاونت در کلاهبرداری (تحصیل وجه بطور غیرمجاز) از طریق سامانه‌ی	
رایانه‌ای	۱۳۲
دسترسی غیرمجاز به داده‌های رایانه‌ای	۱۳۳
انتشار در دسترسی قرار دادن مستندات آموزش دسترسی غیرمجاز	۱۳۴
ورود غیرمجاز به سیستم اطلاعاتی شرکت پیرانسل و استخراج اطلاعات بیش	
از ۶۵٪ مشترکین وایمکس	۱۳۴
دسترسی غیرمجاز به داده‌ها و سیستم‌های رایانه‌ای یا مخابراتی	۱۳۶
دسترسی غیرمجاز به حساب بانکی افراد، تحصیل غیرمجاز وجه از طریق	
سامانه‌های رایانه‌ای و ربایش داده‌های رایانه‌ای	۱۳۶
انتشار اکاذیب از طریق سیستم رایانه‌ای	۱۳۷
ایجاد صفحه فیس بوک جعلی و انتشار عکسهای خصوصی	۱۳۸
نقض حقوق پدیدآورندگان نرم افزارهای رایانه‌ای	۱۳۹
ممانعت از دسترسی اشخاص مجاز به داده‌ها	۱۴۱
دسترسی غیرمجاز به داده‌ها	۱۴۲
ربودن داده‌ها	۱۴۲
اخلال در سامانه رایانه‌ای	۱۴۳
ممانعت از دسترسی شاکیه به پست الکترونیکی (ایمیل) شخصی	۱۴۴
انتشار اسرار و عکس‌های خصوصی منجر به ضرر و هتک حیثیت عرفی	۱۴۵
اخلال در کارکرد سامانه‌های رایانه‌ای	۱۴۶
دسترسی به رمز اکانت شاکی	۱۴۷

۱۴۸	تغییر داده‌های رایانه‌ای قابل استناد
۱۴۹	ایجاد داده‌های قابل استناد
	ربایش داده‌های رایانه‌ای متعلق به دیگری از طریق قرار دادن فلش متعلق به خود در رایانه دیگری
۱۵۰	
۱۵۱	ربایش اطلاعات خصوصی از پست الکترونیکی
۱۵۱	انتشار تصاویر مستهجن در فضای اینترنت
۱۵۲	دسترسی غیرمجاز به پست الکترونیکی
۱۵۳	توهین در فضای مجازی
۱۵۴	انتشار اکاذیب با توسل به سامانه‌های رایانه‌ای
۱۵۵	نشر اکاذیب به قصد اضرار به غیر از طریق سامانه‌های رایانه‌ای
۱۵۶	نشر اکاذیب در فضای مجازی به قصد تشویش اذهان عمومی
۱۵۷	سرقت تصویر خصوصی از طریق پروفایل
۱۵۸	توهین در فضای مجازی
۱۵۸	اقتراء از طریق فضای مجازی
۱۵۹	فحاشی از طریق ارسال SMS
۱۶۰	کشف ID متهم دلیلاً نشر اکاذیب
۱۶۰	اقتراء در فضای سایبر با نام متعلق به دیگری
۱۶۱	انتشار عکس خصوصی در سایت facebook
۱۶۲	انتشار تصاویر خصوصی اشخاص و انتشار محتویات مستهجن
۱۶۳	انتشار محتویات خلاف عفت عمومی از طریق حامل داده
	مباشرت در انتشار محتویات مستهجن در فضای مجازی با توسل به سامانه رایانه‌ای در قالب تصویر و متن
۱۶۴	
۱۶۴	لایک صفحه جعلی دلیل انتشار غیرمجاز تصویر خصوصی
۱۶۵	شنود غیرمجاز محتوای در حال ارتباطات غیرعمومی
۱۶۶	نشر ادعای بیماری ایدز شاکلی در سایت facebook
۱۶۷	انتشار محتویات مبتذل از طریق سامانه‌های رایانه‌ای
۱۶۷	انتشار تصویر خصوصی در فضای مجازی
۱۶۸	عضوگیری در شرکتهای هرمی از طریق رایانه
۱۷۰	عضوگیری در شرکتهای هرمی و تحصیل درآمد از طریق رایانه
۱۷۰	عضویت در شرکتهای هرمی
	عضویت در شرکتهای هرمی به منظور اخلال در نظام اقتصادی کشور از طریق رایانه
۱۷۲	

۱۷۲	عضویت در شرکتهای هرمی به منظور اخلال در نظام اقتصادی کشور از طریق رایانه .....
۱۷۳	اخلال در نظم اقتصادی از طریق عضوگیری در شرکت هرمی (از طریق رایانه) .....
۱۷۴	عضویت در شرکتهای هرمی به منظور اخلال در نظام اقتصادی کشور از طریق رایانه .....
۱۷۵	قبول نمایندگی در شرکتهای هرمی از طریق رایانه .....
۱۷۶	عضوگیری ۵۰ نفر از طریق رایانه به منظور اخلال در نظام اقتصادی تشکیل شرکتهای هرمی به منظور اخلال در نظام اقتصادی کشور - .....
۱۷۷	کدکریست از طریق رایانه .....
۱۷۷	سبکبازی شرکتهای هرمی به منظور اخلال در نظام اقتصادی کشور .....
۱۷۸	تشکیل شرکتهای هرمی به منظور اخلال در نظام اقتصادی کشور .....
۱۷۹	عضوگیری شرکتهای هرمی از طریق رایانه .....
۱۸۰	تأسیس بنگاه هرمی (افیس) از طریق رایانه .....
۱۸۱	تشکیل شرکتهای هرمی به منظور اخلال در نظام اقتصادی کشور عضویت یا تشکیل شرکتهای هرمی به منظور اخلال در نظام اقتصادی از طریق رایانه .....
۱۸۲	عضویت یا تشکیل شرکتهای هرمی به منظور اخلال در نظام اقتصادی از طریق رایانه .....
۱۸۳	عضویت یا تشکیل شرکتهای هرمی به منظور اخلال در نظام اقتصادی از طریق رایانه .....
۱۸۴	عضویت یا تشکیل شرکتهای هرمی به منظور اخلال در نظام اقتصادی از طریق رایانه .....
۱۸۴	عضویت یا تشکیل شرکتهای هرمی به منظور اخلال در نظام اقتصادی از طریق رایانه .....
۱۸۵	عضوگیری یا تشکیل شرکتهای هرمی به منظور اخلال در نظام اقتصادی از طریق رایانه .....
۱۸۶	عضوگیری در شرکتهای هرمی .....
۱۸۸	تحصیل وجه از طریق استفاده غیرمجاز از سیستم رایانه ای .....
۱۹۱	تحصیل وجه نامشروع از طریق اخلال در سیستم رایانه ای و تصاحب .....
۱۹۶	تحصیل وجه غیرمجاز در بستر مبادلات الکترونیک بوسیله زندانی انتشار عکس و تصاویر و مطالب خلاف عفت عمومی .....
۱۹۷	تغییر داده های بانکی و بردن وجه .....

۱۹۸	دسترسی به شناسه‌های کارت عابر بانک شاکی
۱۹۹	تحصیل وجه به نفع خود از طریق عابر بانک
۲۰۰	تصویر ثبت شده در دوربین دستگاه خودپرداز، دلیل سرقت کشاندن شاکی به محل عابر بانک و انتخاب گزینه زبان انگلیسی
۲۰۱	و تحصیل وجوه
	فعالیت غیرمجاز در بازار بورس بین الملل (فارکس) از طریق ایجاد سایت
۲۰۲	xpeisha و فعالیت موهوم در اینترنت

۲۰۴	فهرست منابع

مقدمه

شنود یکی از جرایم عمده در محیط سایبر است و در صورتی که شنود بدون مجوز باشد به آن شنود غیرمجاز اطلاق می‌شود. از نظر فنی شنود معادل ترجمه Sniffing (استشمام کردن) است. با این حال در کنوانسیون محیط سایبر (بوداپست) از عبارت Illegal interception استفاده شده که این عبارت نیز با اندکی مسامحه قابل انطباق با عبارت شنود غیرمجاز می‌باشد زیرا در متن ماده آنچه بیان شده همان شنود غیرمجاز در معنی فنی است. شنود غیرمجاز با شنود تفاوت دارد.

۱- شنود ویژه جرایم سایبراتی سنتی است در حالی که شنود غیرمجاز به جرایم در محیط سایبر اطلاق می‌شود.

۲- شنود راجع به سدن غیرمجاز در حین مکالمات صوتی و احیاناً ضبط آن است در حالی که شنود غیرمجاز به کنترل نظارت، مراقبت و یا هر نوع رهگیری، مسیریابی، بررسی، تجزیه و تحلیل داده‌ها و یا راج الکترومغناطیسی در حال انتقال برای اطلاع از محتوای آن و اقدامات مشابه اطلاق می‌گردد.

۳- شنود مختص صوت و امواج صوتی می‌باشد در حالی که شنود غیرمجاز مخصوص داده‌ها و امواج حامل داده است.

شنود غیرمجاز در ماده دو کنوانسیون سایبر (بوداپست) مورد اشاره قرار گرفته است. این ماده هر یک از اعضا را ملزم نموده، بگونه‌ای وضع قوانین و مقررات نمایند که هر نوع قطع و شنود عمدی و من غیر حق داده‌های رایانه‌ای را که به رسانه‌های فنی به وجود آمده است و به سامانه رایانه‌ای یا از طریق آن، ارسال شده یا در حال موجود می‌باشد، جرم‌انگاری نماید. به همین دلیل در راستای کنوانسیون جرایم محیط سایبر (بوداپست) شنود غیرمجاز در بخش جرایم رایانه‌ای قانون مجازات اسلامی از سال ۸۸ جرم‌انگاری شده است. سابقه موضوع بیانگر آن است که تنها ماده ۵۸۲ بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی، در خصوص (استراق سمع) آن هم توسط کارکنان دولت تعیین مجازات شده است.

افراد نه تنها دارای این حق هستند که هیچکس حق ورود و یا دسترسی به سامانه‌هایشان را بدون مجوز نداشته باشد، بلکه این حق را نیز دارند که ارتباطاتی را که

توسط سامانه‌هایشان برقرار می‌کنند مصون از هرگونه تعرضی باشد و کسی این حق را نداشته باشد که وارد ارتباطات خصوصی آنان شده و به شنود و کسب اطلاع بپردازد. محرمانه بودن ارتباطات همچنین به عنوان یکی از حقوق افراد مورد توجه ماده ۸ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر قرار گرفته که این امر نشانگر اهمیت آن است. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در راستای همین حق در اصل ۲۵ هر نوع تجسس را ممنوع اعلام کرده است. شنود غیرمجاز می‌تواند امنیت انتقال داده‌ها را نیز به مخاطره اندازد. فرض بر این است که داده‌ها از مبدأ به مقصد بدون هیچگونه تعرض یا تجاوزی منتقل شوند. در صورتی که افراد مجاز باشند داده‌های در حال انتقال را شنود نمایند هیچگونه امنیتی در انتقال داده‌ها وجود نخواهد داشت، چرا که یکی از جنبه‌های مهم امنیت داده‌های در حال انتقال، مصون بودن آنها از هرگونه تعرض است.

شنود غیرمجاز در داده‌ها می‌بایست در حال انتقال باشد بنابراین در صورتی که داده‌ها در حال انتقال نباشند در سامانه موجود و یا آماده انتقال باشند مصداق شنود غیرمجاز نیستند.

در ماده ۷۳۰ بخش جرایم رایانه‌ای قانون مجازات اسلامی آمده است: «هرکس بطور غیرمجاز محتوای در حال انتقال ارتباطات غیرعمومی در سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا امواج الکترومغناطیسی یا نوری را شنود کند به حبس از شش ماه تا دو سال یا جزای نقدی از ده میلیون (۱۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا چهل میلیون (۴۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.»

یک ارتباط خصوصی انتقال می‌بایست غیرعمومی باشد. بنابراین محتوایی که انتقال آن عمومی باشد مشمول شنود غیرمجاز نمی‌گردد. واژه غیرعمومی ماهیت فرایند انتقال را نشان می‌دهد، نه ماهیت داده‌های در حال انتقال را، به این دلیل عنوان غیرعمومی برگزیده شده است که اصل در محیط سایر ارتباطات و انتقالات عمومی است بنابراین در صورتی که داده‌ها در ارتباط عمومی منتقل شوند مشمول این ماده نیست عبارت ارتباط غیرعمومی بدان دلیل برگزیده شده که هم از نظر فنی و هم از نظر دایره شمول محدوده آن قابل تشخیص باشد، همچنین یک محیط ممکن است نسبت به محیط‌های دیگر خصوصی باشد، اما نسبت به استفاده‌کنندگان از آن محیط عمومی تلقی گردد. بطور کلی خصوصی یا عمومی بودن ارتباط امر نسبی است، که در هر مورد باید دید آیا شنودکننده خود را در محیطی قرار داده که جنبه عمومی برای وی داشته یا اینکه در محیطی قرار گرفته که برای او جنبه خصوصی داشته است بنابراین علاوه بر نوعی بودن مفهوم عمومی و خصوصی بودن ارتباط، بر حسب فرد نیز می‌توان عمومی یا خصوصی بودن را تشخیص

داد. برای مثال چنانچه فردی در یک اتاق مجازی با گروهی بطور عمومی در حال گفتگو باشد و در عین حال در اتاق دیگر بطور خصوصی با دیگری گفتگو کند. در این صورت آن فرد با آن گروه ارتباط عمومی دارد درحالی که نسبت به اتاق مجازی دیگر ارتباط وی خصوصی است.

بدیهی است لازم نیست داده‌ها بصورت رمزگذاری شده منتقل شوند، همین که داده‌ها در یک ارتباط خصوصی منتقل شوند کفایت می‌کند. محتوی داده‌ها عمومی یا خصوصی باشند تفاوتی ندارد.

شوند غیرمجاز ممکن است نسبت به داده‌هایی که در حال انتقال به یک سامانه یا به چند سامانه می‌باشند یا نسبت به داده‌هایی که از طریق یک سامانه یا چند سامانه در حال انتقال هستند صورت گیرد. شهود ممکن است به هر وسیله یا طریق فنی و تکنیکی ارتکاب باشد و شامل کنترل یا نظارت و مراقبت بر داده‌های در حال انتقال یا کسب اطلاع یا ضبط یا نسخ برداری از داده‌های در حال انتقال نیز گردد. شهود داده‌های موجود بر روی امواج نیز تحت کنترل این ماده می‌باشد.

در واقع شهود امواج رادیویی نیز در صورتی که حامل داده باشند مشمول شهود غیرمجاز می‌گردند، همچنین شهود امواج الکترومغناطیسی ممکن است در یک سامانه رایانه‌ای یا مخابراتی بوده یا میان دو یا چند سامانه صورت پذیرد.

شهود غیرمجاز باتوجه به ورود به عرصه پیشرفت‌های حیرت انگیز فناوری اطلاعات و ارتباطات مورد توجه جامعه بین‌المللی از جمله کنوانسیون جرایم سایبری شورای اروپا، سازمان پلیس بین‌المللی، انجمن بین‌المللی حقوق جزا، تبار گرفته و کشورها توصیه به جرم انگاری آن شده‌اند. در بخش جرایم رایانه‌ای قانون مجازات اسلامی از جمله مواردی که در سال ۸۸ مورد توجه مقنن داخلی قرار گرفت جرم انگاری شهود غیرمجاز بود. مزید بر آن در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۹۲ مقنن از حدت مقررات شکلی درخصوص کنترل ارتباطات مخابراتی افراد، اصل را بر ممنوعیت و جرم انگاری آن به عنوان استثناء در موارد خاص و در حوزه صلاحیت عالی‌ترین مقام قضایی تعیین و نسبت به مقامات کشوری در اختیار رئیس قوه قضاییه بدون اجازه تفویض به دیگری قرار داد و خوشبختانه سال ۹۴ بخش دادرسی کیفری الکترونیکی در ماده ۶۸۳ کنترل محتوی در حال انتقال در سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی را محکوم به رعایت قواعد و مقررات راجع به کنترل ارتباطات مخابراتی دانسته است و باید به این حساسیت قانونگذار مبارک باد گفت که حتی دسترسی به محتوی ارتباطات غیرعمومی ذخیره شده را در حکم کنترل و مستلزم رعایت مقررات مربوط دانسته است یعنی دسترسی به محتوی پیامک‌ها یا ایمیل‌های

ذخیره شده ناشی از ارتباطات غیر عمومی فقط در موارد استثنایی آن هم با تقاضای قاضی صالح پرونده و تایید عالی ترین مقام قضایی استان و یا رئیس قوه قضاییه حسب مورد مجاز دانسته شده است.

این اهمیت به حق ما را نیز بر آن داشته که مجموعه ای مستقل به عنوان یکی از مهمترین جرایم سایبری را تهیه و به شرح و بسط آن در حد بضاعت بپردازیم. در فرصت بوجود آمده باتوجه به نیاز جامعه حقوقی کشور به رویه قضایی در رسیدگی به جرایم سایبری نمونه هایی از آراء مراجع محترم قضایی در جرایم مختلف حوزه سایبر را جمع آوری و به خوانندگان محترم تقدیم می نماییم.

لازمه می دانم تلاش های سرکار خانم شهرانی کارشناس ارشد حقوق و قاضی محترم، دسرای تهران را در این راستا یادآور شوم و از مساعی سرکار خانم سعیدی و رنامخوانسی تقییر خدرا اعلام نمایم.

اگرچه فضای بحث - بررسی کیفری است و اقتضائات خود را طلب می کند اما از باب تئمن و به حسب ذائنه راقر سطر اجازت می طلبم که بنابر سنت نوشتاری خود مطلب را با اشعاری از حضرت جلال " این کسی ختم کنم تا نگاه آن عارف عالم را در باب عنوان کتاب با حضرتش مرور کنیم.

آه در آن شمع منور چه بود

کآتش زد در دل و دل را ربود

ای زده اندر دل من آتشی

سوخت این دست بیا زود زود

صورت دل صورت مخلوق نیست

کز رخ دل حسن خیار نمود

جز شکرش نیست مرا چاره ای

جز لب او نیست مر سیج سود

یاد کن آن را که یکی صبحدم

این دلم از زلف تو بندی گشود

جان من اول که بدیدم تو را

جان من از جان تو چیزی " شنود "

چون دلم از چشمه تو آب خورد

غرقه شد اندر تو و سلیم ربود